

Koll på brott och kriminalitet mot unga

Kunskap är makt! Låt oss läsa och prata tillsammans för att skydda och stärka barn och unga. Här har vi samlat fakta, tips och information som kan användas i ungdomsgrupper.

Barn och unga är en särskilt sårbar och brottsutsatt grupp, bland annat för att det de utsätts för kan få allvarliga konsekvenser. Brotten mot barn upptäcks mer sällan och polisanmäls i mindre utsträckning, än brott mot vuxna (BRÅ). I flera församlingar och föreningar finns ett behov och en vilja att möta unga i frågor som berör dem för att förebygga kriminalitet och utsatthet.

De finns många myndigheter och organisationer som har tagit fram material, fakta och tips som riktar sig till personer som arbetar med eller möter barn och unga. I stället för att du ska leta efter material, källor och information på olika webbplatser har vi samlat några av dem som riktar sig till dig som leder ungdomsgrupper så att du får allt samlat på ett och samma ställe. I sammanställningen får du en kort beskrivning av materialet, vilken ålder materialet är anpassat för samt en länkhänvisning till respektive material. Vi har även inkluderat en ordlista samt samlat flera av de organisationer som erbjuder stöd och råd till barn och unga.

Vi hoppas att det kan underlätta och hjälpa dig att prata om brott med barn och ungdomar på ett enkelt och intressant sätt. Samt att uppmuntra unga att reflektera över sina egna och andras handlingar och öka kunskapen om olika sorters brott, varför brott begås och var stöd finns att få.

Allt material som vi har listat är utarbetat för att kunna användas i studiecirkel och samtalsgrupper med unga. Det krävs inga förkunskaper hos den som leder samtalen eller använder materialen. Ni använder materialen efter era förutsättningar och kan självfallet utveckla och lägga till frågor och övningar efter era behov. Vi vill gärna samarbeta och stötta er i ert arbete och ni är välkomna att kontakta er verksamhetsutvecklare på Bilda.

Sammanställningen är gjord av Studieförbundet Bilda med medel från Brottsofferfonden. Bilda är inte avsändare av materialen och tar således inte ansvar för innehållet i respektive material.

Viktigt att tänka på när du leder en diskussion eller övning

- ♥ **Samla gruppen**, gärna i ring, och ge sedan instruktionerna så att alla har bra förutsättningar att kunna ta del av dem.
- ♥ **Motivera och förklara** för gruppen varför ni gör en övning och prata efteråt om hur de tyckte att det gick och om något kunde ha gjorts annorlunda.
- ♥ **Tvinga aldrig någon** att vara med i en övning. Vissa behöver mer tid på sig och deltar på sitt sätt. Förbered dig på hur du ska hantera en situation där någon inte vill vara med.
- ♥ **Var medveten om** hur du fördelar utrymme och uppmärksamhet i gruppen. Det är viktigt att reflektera över hur du som ledare kan förstärka eller utmana roller och maktstrukturer i gruppen. Låt alla komma till tals.
- ♥ **Om vi ser till statistiken** så finns det i nästan alla grupper av unga någon eller några som utsatts för våld av en förälder, släkting, en partner eller av någon annan. Var medveten om att någon i gruppen kan behöva stöd. Vi har listat flera stödfunktioner och organisationer som erbjuder råd och stöd längre ner i texten.

Förberedelser: För att kunna använda och ta del av material vi har listat nedan behöver du internet-uppkoppling, TV eller projektor och duk för att visa filmer och diskussionsfrågor.

Vara nere

I Bildas webbaserade ledarutbildning *Vara Nere* finns mycket stöd i hur du som ledare kan förstå, hantera och stötta unga som mår dåligt. Utbildningen ger dig praktisk övning för att du ska känna dig tryggare i att hantera situationer som kan upplevas svåra. Utbildningen tar ca 75 minuter att genomföra.

🔗 **Länk:** varanere.se/ledarutbildning

Ordlista

Om du följer denna länk finns många ord och begrepp förklarade.

🔗 **Länk:** jagvillveta.se

Gängkriminalitet – om unga som dras in i kriminella gäng

Här har vi samlat flera olika material på temat gängkriminalitet. Dessa material tar upp den aktuella frågan om barn och unga som dras in i kriminella gäng. Materialen syftar till att öppna upp för samtal och öka kunskapen om hur rekryteringen går till, vad det kan leda till och hur man kan söka hjälp.

Min bästa vän

En animerad film, där en ung person berättar om hur hans bästa vän drogs in i gängkriminalitet, används som utgångspunkt i samtalet om dessa svåra frågor. Filmen är inte baserad på en verklig händelse utan visar ett exempel på hur det kan gå till. Till filmen finns en handledning med förslag på upplägg och frågor att ställa till gruppen samt mer information om ämnet vilket kan användas för att bredda samtalet.

Målgrupp: 9-12 år

Innehåller: Powerpoint som inkluderar film (4 minuter) och frågor, ledarhandledning med diskussionsfrågor

 Länk till materialet: polismuseet.se

Berättelser från anhöriga och avhoppare

Här får vi ta del av berättelser av två anhöriga och en avhoppare. Vi får en verklig och känslostark bild av gängkriminalitetens konsekvenser, vilket är en annan bild än vad de kriminella gängen försöker locka med och det som visas på sociala medier.

Målgrupp: 12-19 år (fungerar även för yngre om du som ledare upplever att det är lämpligt)

Innehåller: Färdiga powerpoints, 3 filmer (1-3 min) och diskussionsfrågor

 Länk till materialet: polismuseet.se

Om olika typer av brott

Vad är brottsligt?

Många barn och unga utsätts för brott. Ibland kan det vara svårt att veta om det man har varit med om är ett brott eller inte. Här kan ni tillsammans lära er mer om vad som är brottsligt.

Målgrupp: 8-16 år

Innehåll: 3 korta filmer (mindre än 1 minut vardera), korta enkla texter som beskriver olika typer av brott. Här kan ni tillsammans klicka på det som ni vill lära er mer om.

 Länk till materialet: jagvillveta.se

Vad är olagligt på nätet?

Det som är olagligt utanför nätet är oftast även olagligt på nätet. Om ett brott sker på nätet, i sociala medier i onlinespel bör det polisanmälas. Här kan du läsa mer om vad som är olagligt på nätet.

Målgrupp: Alla åldrar

Innehåller: Fakta, film (4 min), frågor att svara på och diskutera

 Länk till materialet: friends.se

Är det ett brott? Och konsekvenser av att begå brott

Detta utbildningsmaterial lyfter vanliga ungdomsbrott och vad konsekvenserna kan bli. Materialet består av en film med en polis och tillhörande reflektionsfrågor. Ungdomarna får fundera kring hur självkänslan och självförtroendet kan påverkas av att begå brott, om grupstryck kan vara en bidragande faktor och hur det kan påverka ens egna framtid att begå brott. De får även reflektera kring hur brott påverkar andra i samhället som brottsoffren och deras familjemedlemmar.

Målgrupp: 11-15 år

Innehåller: Film (11 min) med tillhörande diskussionsfrågor

 Länk till materialet: polismuseet.se

Unga och psykisk ohälsa

Vara nere (webbaserad) ledarutbildning

Det här är en utbildning för dig som leder unga. Som cirkelledare är du en trygg person i många ungas liv. När någon är nere kan en uppmärksam ledare vara mycket värdefull. Men hur kan du möta någon när du varken är psykolog eller läkare utan "bara en annan människa"? Vad innebär egentligen begreppet "psykisk ohälsa"? Vad ska du som ledare göra, och vad kan du göra? Vad har du för ansvar? Den här utbildningen svarar på dessa frågor och ger dig praktisk övning för att du ska känna dig tryggare i att hantera situationer som kan upplevas svåra. Den är framtagen av organisationen Mind och Studieförbundet Bilda, tillsammans med representanter från ungdomsföreningar i Bildas medlemsorganisationer och experter.

 Länk till utbildningen: varanere.se/ledarutbildning

Vara nere studiecirkelmateriel

Många barn och unga uppger att de saknar vuxna att prata med om svåra saker och de vänder sig i stället ofta till varandra. Men vad händer då två unga personer, som saknar erfarenhet och tillräcklig kunskap, för samtal om ibland väldigt svåra och betungande saker? Hur rustar vi unga inför det samtalet? I samarbetade med unga och med experter har vi mejslat fram en "baskunskap" som har förpackats i ett studiecirkelmateriel. Inga förkunskaper om ämnet psykisk ohälsa krävs hos deltagare eller hos cirkelledaren.

Alla övningar och diskussionsuppgifter i materialet är utformade från en allmän nivå så att man inte behöver utgå från sig själv eller bli privat. Det är ett folkbildande studiecirkelmateriel – inte ett materiel för behandling.

 Kontakta din kontaktperson på Bilda så delar vi studiecirkelmaterialet med dig.

Unga och våld

Våld i ungas relationer

Nästan en av fyra tjejer i åldern 16-24 år har utsatts för våld. För killar är siffran 14 procent (källa: BRÅ). Utbildningsmaterialet ökar kunskapen om hur svartsjuka och våld gradvis kan trappas upp i en relation. Vad är okej och vad är inte okej? Och vad ska man göra om man själv eller någon man känner är utsatt för våld i sin relation? Eller ifall man själv eller en kompis utövar våld? Det finns hjälp att få.

Målgrupp: 13-19 år

Innehåller: En film (4 minuter) och en lärarhandledning med reflekterande frågor som kan användas i samtal med ungdomar i grupp eller enskilt.

 Länk till materialet: polismuseet.se

Statistik om unga som blir utsatta för brott och utsätter andra för brott

Det finns tydliga mönster i den polisanmälda brottsligheten gällande barn i olika åldrar och mellan flickor och pojkar. Brotten mot flickor har till exempel i högre grad skett på sociala medier jämfört med pojkar, medan brotten mot pojkar i högre grad har skett i skolmiljö. De polisanmälda brotten mot de yngsta barnen handlar i första hand om våld som skett i hemmet, medan det bland brotten mot de äldre barnen framträder flera arenor vid sidan av hemmet, som brott som skett på sociala medier, i olika typer av offentliga miljöer och i skolmiljö.

Källa: Rapport 2023:8 (Brottsförebyggande rådet BRÅ), Polisanmälda brott mot barn i åldern 7-15 år.

Var kan vi lära oss mer?

[Polisen](https://polisen.se) – polisen.se

Har du som ung råkat ut för något? Känner du oro för att ett barn far illa? Eller vill du veta vad som händer när du är ung och är misstänkt för brott? På den här sidan kan du läsa mer.

[Få koll på Soc](https://kollpasoc.se) - kollpasoc.se

En sida riktad till barn och unga med vanliga frågor och svar om Socialtjänsten. Om vad de gör, hur de arbetar och vad man kan få för stöd.

Om du misstänker att någon ung i din grupp eller verksamhet far illa kan du läsa mer om hur du kan gå till väga här.

socialstyrelsen.se

Stöd och råd att hänvisa vidare till

Det finns flera ställen dit unga kan vända dig om hen behöver råd, stöd och hjälp.
Här finns ett urval av plattformar/verksamheter som du kan tipsa barn och unga om:

Brottsoffermyndigheten har tre olika webbplatser som kan ge stöd till dig som är under 18 år.

1. Jag vill veta – jagvillveta.se

Här finns information om vad som är brottsligt, vilka rättigheter du har om du har varit med om brott och var du kan få hjälp. Du får också veta vad som händer om du anmäler ett brott och hur en rättegång går till.

2. Brottsofferguiden – brottsofferguiden.se

Här kan du få information som är anpassad efter vilket brott du utsatts för och om du är över eller under 18 år. Du kan också välja vilket steg i rättsprocessen som är aktuellt, till exempel om du vill göra en polisanmälan eller om du blivit kallad till en rättegång.

3. Av fri vilja – frivilligtsex.se

Här går det att läsa om olika sexualbrott, var det går att få hjälp och stöd, hur en polisanmälan går till och vad du kan göra om en kompis är utsatt.

♥ 114 14 – Polisen

Polisens nummer vid icke akuta händelser är 114 14. Dit kan du ringa om du vill prata med polisen, ställa en fråga eller anmäla ett brott.

♥ BRIS

Hit kan du upp till 18 år vända dig om du behöver stöd. Du kan ringa eller chatta med en kurator. Telefonen och chatten är alltid öppen – även på natten.

🔗 Länk: bris.se

☎ Telefon: 116 111

♥ Välj att sluta

Välj att sluta är en nationell stödtelefon som riktar sig till dig som vill förändra ett kontrollerande eller våldsamt beteende. Hit kan du också vända dig om du är utsatt för våld eller har frågor om ilska eller våld.

🔗 Länk: valjattsluta.se

☎ Telefon: 020-555 666

♥ Brottsofferjouren

Ger stöd till brottsoffer, vittnen och anhöriga. Du kan vara anonym i kontakten och stödet är kostnadsfritt. Ger stöd på över 20 språk och tar emot stödsökande oavsett ålder eller brottstyp. Ingen polisanmälan krävs för att få stöd.

🔗 Länk: brottsofferjouren.se

♥ Ungarelationer.se

Unga relationer ger stöd och information till dig under 20 år som blir utsatt i en relation, är kompis till någon som blir det, eller är den som utsätter. Chatten är öppen varje kväll mellan klockan 20 och 22.

🔗 Länk: ungarelationer.se

♥ Killar.se

Killar är en stödchatt som drivs av organisationen MÄN och riktar sig till alla som definierar sig som kille mellan 10 och 20 år. Chatten är öppen söndag till torsdag mellan klockan 19 och 21.

🔗 Länk: killar.se

♥ Barn – och ungdomspsykiatri, Bup

Bup tar emot barn och unga under 18 år. På bup.se kan du få råd och fakta och hitta din närmsta bup-mottagning. Du kan också ställa en anonym fråga och läsa andra ungdomars frågor och svar.

🔗 Länk: bup.se